

Restaurátorský záměr
Restaurování Kamenných portálů
Kostel sv. Jana Křtitele v Čechách pod Kosířem



Zpracoval: MgA. Martin Parobek
(číslo licence MK 46397/2012)
Pod Lesem 43
Šternberk, 78501
tel: 775 968 480
e-mail: parobek.martin@centrum.cz

MgA. Martin Parobek
restaurátor
Pod Lesem 43, Šternberk, 785 01
tel.: 775 968 480, IČ: 70251932



Datum zpracování: 11.12.2023

Údaje o památce

1. Okres: Olomouc
2. Obec: Čechy pod Kosířem
3. Název památky: KOSTEL SV. JANA KŘTITELE – KAMENNÉ PORTÁLY
4. Rejstříkové číslo v ÚSKP: ÚSKP 30760/7-5488 - Kostel Sv. Jana Křtitele
5. Vlastník: Římskokatolická farnost Čechy pod Kosířem
6. Datace: konec 18.st.
7. Materiál/technika: maletínský pískovec, opuka
8. Předchozí známé restaurátorské zásahy: neznámé

Popis památky

Kostel Sv. Jana Křtitele z konce 18. století je zapsanou nemovitou kulturní památkou pod názvem „Kostel Sv. Jana Křtitele“. Sochy sv. Petra a Pavla mají každá své vlastní rejstříkové číslo památky.

Volně stojící jednolodní stavba s konkávně tvarovanou fasádou má podezdívku pod plochami členěnými lesénami a pilastry s římsovou hlavicí. Segmentově zaklenutá okna se štukovou šambránou s okrajovou lištou a ušima s kapkou mají ve vrcholu klenák s motivem penízků. V hlavní ose jihozápadního průčelí je pravoúhlý pískovcový portál hlavního vstupu s profilací, s ušima a páskovou lištou.

Kostel má dále boční vstup z ulice dvoukřídlými dveřmi s pravoúhlým kamenným portálem s ušima, který je velmi silně degradovaný vlivem nepříznivých meteorologických podmínek.

V nadpraží hlavního vchodu s kamenným portálem je Boží oko, nad ním jsou profilované segmentově tvarované římsy.

Od severozápadu je bohatě vyvedeným kamenným portálem přístup do krypty pod kostelem, který má boční stěny obložené pískovcovými deskami a je zakryt rovněž jedinou deskou z pískovce. Nad portálem jsou umístěny tři erby.

Na severovýchodní straně je přístavek obdélníkové sakristie se vstupem historickými dveřmi se zdobením kování a dvěma bočními okny s lisénami a nárožími se zaoblením, symetricky k němu je na severozápadní straně přistavěna oratoř se spodní předsíní, kam je přístup pouze z oltáře kostela.

Bohatě profilovaná podstřešní římsa kostela nese sedlovou střechu s valbovým závěrem se čtyřbokou věží ve vrcholu štítu. Věž má zvonicevé patro uzavřené za žaluziovými okenicemi a je opatřena hodinami.

Střecha je opatřena dešťovými okapy, dešťové svody jsou a severozápadní a jihovýchodní straně vyvedeny na travnatý terén a do kamenného žlabu se vpustí, za kněžištěm je z kuželové střechy dešťový svod zaústěn do dešťové kanalizace a je opatřen lapačem splavenin. Chodník kolem objektu je ze zámkové dlažby. Kopíruje spád terénu, takže na straně oltáře a u vstupu do sakristie je vysoko nad podlahou kostela.

Kněžiště je zaklenuto kronchou a jedním polem pruské placky mezi pasy, loď je zaklenuta dvěma poli pruské klenby mezi dvojicemi pasů. Stěny interiéru jsou členěny zdvojenými pilíři s vysokou římsovou hlavicí s akantovými listy.

Kruchta je konvexně tvarovaná, je vyložená do lodi a je nesena klenbou se třemi pruskými plackami. V podvěží je valená klenba. Sakristie a skladiště pod oratoří jsou zaklenuty mají valenou klenbu se styčnými lunetami, oratoře jsou zaklenuty neckovou klenbou.

Stav památky před restaurováním

Vstupní portál do krypty

Vstupní portál do krypty je značně poškozen vlivem vztlínající vlhkosti a zasolení kamene ve spodních částech. Vodorozpustné soli v kameni způsobují destrukci některých pískovcových desek obkladu. Povrch kamene je biologicky napaden mechy a lišejníky. Kámen je lokálně poškozen korozí kamene s mechanickým poškozením. V místech dešťových stínů se vyskytují sádrovcové krusty a tmavé depozity. V pravé části došlo k odpadnutí pískovcového obložení, vlivem korodovaných kotvících skop a kramlí.

U vstupního portálu do krypty kromě difuzní a kapilární vlhkosti pod obkladem stěny zevnitř nalezneme i vlhkost z kondenzace vzdušných párů na tepelném mostě – kámen má nižší teplotu než povrch stěny pod ním a po větší část roku je na něm teplota rosného bodu, při níž dochází ke kondenzaci vzdušné vlhkosti na studeném povrchu. Proto je vlhký a degradovaný pískovcový obklad a ostění portálu vysoko nad úroveň ostříku z terénu a vstupního schodiště. (viz. technický popis prací sanace a vlhkostí – Ing. Taťána Tzoumasová).

Boční portál

Tento portál je staticky narušený, v horní části překladu prasklý, zajištěný kovovou kramlí. Pravá pata portálu je zcela poškozená, degradovaná, původní autentický povrch chybí. Pata je prasklá na tři části, pravděpodobně vlivem koroze pantů od dveří, které jsou kotveny do kamene. Nevhodně jsou patky portálů zapuštěny do betonu (který tvoří vyvýšený schod, aby nedocházelo k zatékání vody dovnitř kostela). Povrch kamene je biologicky napaden mechy a lišejníky. Kámen je lokálně poškozen korozí kamene s mechanickým poškozením.

Hlavní portál vstupu do kostela

Povrch kamene je biologicky napaden mechy a lišejníky. Staticky není portál poškozený, paty portálu nejsou prasklé od kotvících pantů nesoucí hlavní vchodové dveře. Kámen je lokálně poškozen korozí kamene s mechanickým poškozením, otlučený, dochází k povrchové degradaci kamene.

Návrh na restaurování, koncepce restaurátorského zásah

Vstupní portál do krypty

Před započítím prací budou odebrány vzorky pro vyhodnocení vodorozpustných solí v kameni. Spodní část portálu je viditelně značně zasolena, kompletní odsolení portálu je k vzhledem k umístění nereálné, jedná se o vstup do krypty a pískovcové ostění portálu je pod úrovní okolního terénu. Je ale možné obsah solí redukovat, snížit obsah hodnot vodorozpustných solí v kameni formou odsolovacích zábalů a tím zabránit dalšímu poškozování kamene.

Odsolování kamene bude provedeno opakovanými zábaly pomocí buničiny s destilovanou vodou a pomocí odsolovacích směs. Čištění od biologického napadení bude provedeno pomocí regulované tlakové vody za nízkého tlaku. Tmavé depozity budou čištění pomocí čistící pasty na základě provedených zkoušek. Degradovaný kámen a pískovcové desky budou konsolidovány organokřemičitým zpevňovacím prostředkem. Zcela poškozené, degradované pískovcové desky budou vyměněny za stejný druh pískovce jako je originál. Jedná se o tři desky obkladu v levé části a jedna v pravé části. Uvolněné desky obložení budou sejmuty a zpět osazeny na nerezové skoby, budou kotveny stejným způsobem jako jsou ostatní desky. Tmelení kamene bude provedeno minerálním tmelem na pískovec. Na závěr budou provedeny scelující barevné retuše. Hydrofobizace kamene bude použita pouze na horní pískovcovou stříšku portálu. Spodní části portálu není vhodné hydrofobizovat k vzhledem ke vstupu, který je pod úrovní současného terénu, dále hrozí riziko migrace solení do kamene ze zdiva kostela a z okolního terénu.

Boční portál

Tento portál je v horní části překladu prasklý, zajištěný kovovou kramlí. Bude provedena revize praskliny, injektáž praskliny epoxydovou pryskyřicí a zajištění praskliny nerezovou kramlí. Pravá pata portálu je zcela degradovaná, původní autentický povrch chybí. Pata je prasklá na tři části. Tato spodní část paty portálu bude nahrazena kamennou vložkou, bude provedena výměna paty portálu. Čištění od biologického napadení bude provedeno pomocí regulované tlakové vody za nízkého tlaku. Degradovaný kámen bude konsolidován organokřemičitým zpevňovacím prostředkem. Tmelení kamene bude provedeno minerálním tmelem. Na závěr budou provedeny scelující barevné retuše.

Hlavní portál vstupu do kostela

Čištění od biologického napadení bude provedeno pomocí regulované tlakové vody za nízkého tlaku. Degradovaný kámen bude konsolidován organokřemičitým zpevňovacím prostředkem. Tmelení kamene bude provedeno minerálním tmelem. Na závěr budou provedeny scelující barevné retuše.

Návrh použitých materiálů a technologie:

Biosanace

- mechstop (fa. Imesta), aplikace pomocí tlakového postřikovače

Čištění

- regulovaná tlaková voda, měkké kartáčky
- pára
- čištění suchou cestou

Konsolidace kamene

- organokřemičitý zpevňovací prostředek KSE 300 (Remmers), aplikace pomocí tlakového postřikovače nebo štětcem

Odsolování kamene

- Aarbocel BC 200 – buničina na odsolování, destilovaná voda, odsolovací směs Entsalzungskompresse (fa. Remmers).

Čištění tmavých depozitů a krust

- čisticí pasta_Clean FP (Fassadenreiniger Paste), fa Remmers, ponanešení oplach regulovanou tlakovou vodou

Tmelení kamene

- minerálními tmely na kámen (např. tmel Restauriermörtel fa, Remmers)

Barevné retuše

- lokání barevná retuš doplňků, přírodní pigmenty Bayferox) v 1,5% roztoku paraloidu v toluenu.

Hydrofobizace: Imesta IW 290 (Imesta), aplikace pomocí tlakového postřikovače

Výměna pískovcového obkladu (vstupní portál do krypty)

- zcela poškozené

degradované desky u portálu do krypty budou vyměněny za stejný druh pískovce jako je originál.

Výměna paty portálu (boční vstup)

- zcela poškozená, prasklá, degradovaná pata portálu bude vyměněna za stejný nebo obdobný druh kamene jako je originál.

Injektáž prasklin

- praskliny budou lepeny a injektovány nízkoviskozní epoxidovou pryskyřice Viscacid Epoxy Injektionsharz EP 100 (Remmers) a zajištěny nerezovými čepy.

Odstranění dožitých vysprávek

- bude provedeno mechanicky pomocí dlátek.

Fotodokumentace současného stavu – portál při vstupu do krypty



Spodní část portálu je poškozena vlivem vlhkosti a zasolení kamene.



Spodní část portálu je poškozena vlivem vlhkosti a zasolení kamene.



Zcela degradované pískovcové desky v pravé části portálu.



V levé části portálu jsou pískovcové desky uvolněné, vlivem korodovaných kotvících skob.



Ve spodní části portálu je kámen poškozený vlivem vztlínající vlhkosti a zasolení kamene.



Boční portál - paty portálu jsou zcela degradované, pravá pata portálu je prasklá, profilace kamene je značně mechanicky poškozená, poškození je také způsobeno vlivem degradace samotného materiálu – opuky.



Zcela poškozená, prasklá pravá pata portálu, kámen je degradovaný, zvětralý.



Prasklina na horním překladu portálu, zajištěna železnou kramlí.



Hlavní portál – portál je mechanicky poškozený, otlučený, dochází k povrchové degradaci kamene

